

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای احلام فرید زجاج زردی
نحوه عنوان * بررسی شخصیت و شیوه‌های شخصیت پروری در داستان‌های کوتاه یوسف السامی
را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل و رفع کارشناسی ارشد پیشنهاد می‌کنند

امضا	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	استاد	پیر زین العابدین	۱- استاد راقم
		طیلس پروینی	۲- استاد مشاور
			۳- استاد مشاور
	استاد	حاجی ابوبانی	۴- استاد ناظر
		حسنی معنی زاده	۵- استاد ناظر
			۶- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انساغما که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوان پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آیین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب مرضیه زارع زردینی دانشجوی رشته زبان و ادبیات عربی و ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۷ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آیین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله براساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هرگونه اعتراض را از خود سلب نمودم.»

امضا

تاریخ ۱۳۹۰/۷/۳۰

آئین‌نامه پایان‌نامه (رساله‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان‌نامه (رساله‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت‌های علمی پژوهشی دانشگاه است. بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه (رساله‌ی خود، مراتب را قبلاً به‌طور کتبی به دفتر "دفتر نشر آثار علمی" دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
"کتاب حاضر، حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته زبان و ادبیات عربی است که در سال ۱۳۹۰ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی دکتر کبری روشنفکر، مشاوره دکتر خلیل پروینی از آن دفاع شده است.

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه‌های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به "دفتر نشر آثار علمی" دانشگاه اهداء کند. دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به‌عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تادیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت‌های بهای خسارت، دانشگاه مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب مرضیه زارع زردینی دانشجوی رشته زبان و ادبیات عربی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

نام و نام خانوادگی

مرضیه زارع زردینی

تاریخ و امضا ۱۳۹۰/۷/۳۰

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی

بررسی شخصیت و شیوه‌های شخصیت پردازی در داستان‌های کوتاه یوسف

السباعی

مرضیه زارع زردینی

استاد راهنما:

دکتر کبری روشنفکر

استاد مشاور:

دکتر خلیل پروینی

تیر ۱۳۹۰

تقدیم بہ

پدر نزر کو ارم

و

مادر مہربانم

تقدیر و شکر

تایش مخصوص خداوندی است که اوصاف از میان کنه ذاتش بازمانده و عظمتش عقل ما را متحیر ساخته، آنچنان که راهی برای رسیدن به نتایج ملکوتش نیافته.

اینک که به یاری خداوند پیمان نامه خود را با موفقیت به اتمام رسانیده ام، شایسته است از تمامی افرادی که در مسیر این پژوهش مرا یاری کرده اند، کمال ادب و سپاس را داشته باشم. در ابتدا بر خود واجب می دانم از استاد راهنمای گرامی ام خانم دکتر کبری روشنگر که بار، نمودهای ارزشمند و بی بدیل خود، روشنی بخش این مسیر پر فراز و نشیب بوده اند، سپاس گزار می نمایم.

پنجمین شایسته است که از همکارای جناب آقای دکتر حلیل پروینی که امر مشاوره این تحقیق را بر عهده گرفته اند؛ شکر کنم.

از جناب آقای دکتر منتقی زاده مدیر محترم گروه زبان و ادبیات عربی که راهنمایی ها و نظرات سودمندشان راهگشای من بود، کمال شکر را دارم.

از جناب آقای دکتر حسین ابوسانی استاد محترم مدعو که بازخوانی پایان نامه ام را بر عهده گرفتند، شکر می کنم.

سپاس و شکر فراوان از؛

خانواده خوبم که همواره یاری ام داده اند.

و در پایان از دوست بسیار مهربانم خانم زهرا عظیمی را که در انجام این تحقیق، بنده را یاری رسانده اند، سپاس گزارم.

چکیده

داستان از قدیمی‌ترین قالب‌های هنری است که پیشینه‌ی بسیار کهنی دارد و انسان‌ها آن را به صورت گوناگونی برای هم بازگو کرده‌اند. داستان، شامل رمان، داستان بلند، داستان کوتاه و غیره می‌باشد.

داستان کوتاه قطعه‌ای تخیلی است که حادثه‌ی واحدی را، خواه مادی باشد خواه معنوی، مورد بحث قرار دهد. این قطعه‌ی تخیلی باید بدرخشد، خواننده را به هیجان بیاورد یا در او اثر گذارد. هر داستانی در برگیرنده‌ی عناصری است و شخصیت، یکی از عناصر مهم و جدایی ناپذیر داستان به شمار می‌رود، شخصیت‌ها روند داستان را به پیش می‌برند و رفتار و کنش آن‌ها، نقش اساسی در داستان دارد.

با توجه به اهمیت این مسأله، در این تحقیق سعی شده است، دو مقوله شخصیت و شخصیت پردازی در ۲۱ مجموعه داستانی یوسف سباعی، نویسنده و داستان نویس معاصر مصری مورد بررسی قرار گیرد. نگارنده در این پژوهش با روش تحلیلی (توصیفی) و با استقرار تام در تمامی داستان‌های کوتاه نویسنده، شخصیت‌های داستانی وی را مورد بررسی قرار داده است. نتیجه این پژوهش بیانگر این است که نویسنده، شخصیت‌های داستانی خود را با توجه به مضمون داستان‌ها انتخاب کرده است هم چنین از نگاه جنسیتی، مردان، قهرمان اصلی داستان بوده و زنان بر خلاف گرایش غالب داستان‌ها (مکتب رمانتیسیم) در جایگاه بعدی قرار دارند. هم چنین نویسنده از هر دو شیوه‌ی مستقیم و غیر مستقیم برای شخصیت پردازی استفاده نموده است ولی استفاده از شخصیت پردازی مستقیم بیشتر از غیر مستقیم می‌باشد.

واژگان کلیدی: شخصیت، شخصیت پردازی، داستان کوتاه، یوسف سباعی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	مقدمه.....
۴	۱-۱ کلیات.....
۴	۱-۱-۱ تعریف مساله:.....
۹	۱-۱-۲ اهداف:.....
۹	۱-۱-۳ سؤالات:.....
۹	۱-۱-۴ فرضیه ها/پیش فرض ها:.....
۱۰	۱-۱-۵ روش تحقیق:.....
۱۰	۱-۱-۶ جنبه جدید بودن و نوآوری:.....
۱۰	۱-۱-۷ پیشینه ی بحث.....
۱۲	۲-۱ تعاریف.....
۱۲	۱-۲-۱ داستان.....
۱۳	۲-۲-۱ داستان کوتاه.....
۱۳	۳-۲-۱ شخصیت.....
فصل دوم:انواع داستان و عناصر آن	
۱۸	۲-۲ انواع داستان.....
۱۸	۱-۲-۲ قصه.....
۱۸	۲-۲-۲ حکایت.....
۱۹	۳-۲-۲ رمان.....
۲۰	۴-۲-۲ داستان بلند یا رمان کوتاه.....
۲۰	۵-۲-۲ داستانهک.....
۲۰	۶-۲-۲ داستان کوتاه.....
۲۵	۱-۶-۲-۲ انواع داستان کوتاه.....
۲۶	۳-۲ عناصر داستان.....
۲۷	۱-۳-۲ موضوع.....

۲۸	..... پیرنگ ۲-۳-۲
۲۹	..... مضمون و درون مایه ۳-۳-۲
۲۹	..... صحنه و صحنه پردازی ۴-۳-۲
۳۰	..... زاویه دید ۶-۳-۲
۳۰	..... شخصیت ۷-۳-۲
۳۲	..... شخصیت پردازی ۱-۷-۳-۲
۳۳	..... شخصیت پردازی مستقیم ۱-۱-۷-۳-۲
۳۴	..... شخصیت پردازی غیر مستقیم ۲-۱-۷-۳-۲
۳۷	..... انواع شخصیت ۲-۷-۳-۲
۴۰	..... شخصیت پردازی در داستان کوتاه ۳-۷-۳-۲
۴۳	..... عوامل سیاسی و اجتماعی حاکم بر مصر و تأثیر آن در ایجاد داستان کوتاه ۴-۲
۵۰	..... مهمترین مکاتب ادبی داستان کوتاه در قرن بیستم و انتخاب شخصیت بر اساس آن ۵-۲
۵۰	..... مکتب رمانتیسیم ۱-۵-۲
۵۳	..... مکتب رئالیسم ۲-۵-۲

فصل سوم تحلیل ۲۱ مجموعه داستانی یوسف السباعی

۵۷	..... مقدمه ۵۷
۵۷	..... زندگی نامه ۱-۳
۵۸	..... مجموعه های داستانی یوسف سباعی ۲-۳
۵۹	..... شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "أطیاف" ۱-۲-۳
۶۱	..... نمای کلی شخصیتها ۱-۱-۲-۳
۶۸	..... شخصیت پردازی ۲-۲-۳
۶۹	..... تحلیل ۳-۱-۲-۳
۷۱	..... شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "اثنتا عشرة امرأة" ۲-۲-۳
۷۲	..... نمای کلی شخصیتها ۱-۲-۲-۳
۷۵	..... شخصیت پردازی ۲-۲-۳-۳
۷۶	..... تحلیل ۳-۲-۳-۳

- ۳-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "خبایا الصدور" ۷۷
- ۳-۲-۳-۱ نمای کلی شخصیتها ۷۸
- ۳-۲-۳-۲ شخصیت پردازی ۸۰
- ۳-۲-۳-۳ تحلیل ۸۱
- ۳-۲-۴ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "یا أمة ضحكت" ۸۲
- ۳-۲-۴-۱ نمای کلی شخصیتها ۸۳
- ۳-۲-۴-۲ شخصیت پردازی ۸۸
- ۳-۲-۴-۳ تحلیل ۹۰
- ۳-۲-۵ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "اثنا عشر رجلا" ۹۱
- ۳-۲-۵-۱ نمای کلی شخصیتها ۹۳
- ۳-۲-۵-۲ شخصیت پردازی ۹۶
- ۳-۲-۵-۳ تحلیل ۹۸
- ۳-۲-۶ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "فی موكب الهوى" ۹۸
- ۳-۲-۶-۱ نمای کلی شخصیتها ۱۰۰
- ۳-۲-۶-۲ شخصیت پردازی ۱۰۴
- ۳-۲-۶-۳ تحلیل ۱۰۶
- ۳-۲-۷ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "من العالم المجهول" ۱۰۶
- ۳-۲-۷-۱ نمای کلی شخصیتها ۱۰۷
- ۳-۲-۷-۲ شخصیت پردازی ۱۱۲
- ۳-۲-۷-۳ تحلیل ۱۱۳
- ۳-۲-۸ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "هذه النفوس" ۱۱۴
- ۳-۲-۸-۱ نمای کلی شخصیتها ۱۱۶
- ۳-۲-۸-۲ شخصیت پردازی ۱۲۲
- ۳-۲-۸-۳ تحلیل ۱۲۳
- ۳-۲-۹ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه مبكى العشاق ۱۲۴

۱۲۶	..... ۱-۹-۲-۳ نمای کلی شخصیت ها
۱۳۱	..... ۲-۹-۲-۳ شخصیت پردازی
۱۳۳	..... ۳-۹-۲-۳ تحلیل
۱۳۳	..... ۱۰-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی " بین ابو جنینه و أبو الریش "
۱۳۵	..... ۱-۱۰-۲-۳ نمای کلی شخصیتها
۱۴۰	..... ۲-۱۰-۲-۳ شخصیت پردازی
۱۴۳	..... ۳-۱۰-۲-۳ تحلیل
۱۴۳	..... ۱۱-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی " أغنیات "
۱۴۵	..... ۱-۱۱-۲-۳ نمای کلی شخصیات
۱۴۸	..... ۲-۱۱-۲-۳ شخصیت پردازی
۱۵۱	..... ۳-۱۱-۲-۳ تحلیل
۱۵۱	..... ۱۲-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی " هذا هو الحب "
۱۵۳	..... ۱-۱۲-۲-۳ نمای کلی شخصیتها
۱۵۵	..... ۲-۱۲-۲-۳ شخصیت پردازی
۱۵۷	..... ۳-۱۲-۲-۳ تحلیل
۱۵۷	..... ۱۳-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی " صور طبق الاصل "
۱۵۹	..... ۱-۱۳-۲-۳ نمای کلی شخصیتها
۱۶۴	..... ۲-۱۳-۲-۳ شخصیت پردازی
۱۶۴	..... ۳-۱۳-۲-۳ تحلیل
۱۶۵	..... ۱۴-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی " سمار الیالی "
۱۶۷	..... ۱-۱۴-۲-۳ نمای کلی شخصیتها
۱۷۳	..... ۲-۱۴-۲-۳ شخصیت پردازی
۱۷۴	..... ۳-۱۴-۲-۳ تحلیل
۱۷۵	..... ۱۵-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی " شیخ زعرب "
۱۷۶	..... ۱-۱۵-۲-۳ نمای کلی شخصیتها

- ۱۸۰.....۲-۱۵-۳ شخصیت پردازی
- ۱۸۱.....۳-۱۵-۳ تحلیل
- ۱۸۲.....۱۶-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "نفة من الايمان"
- ۱۸۳.....۱-۱۶-۳ نماي کلی شخصيتها
- ۱۸۸.....۲-۱۶-۳ شخصیت پردازی
- ۱۸۹.....۳-۱۶-۳ تحلیل
- ۱۹۱.....۱۷-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "ست نساء و ست رجال"
- ۱۹۲.....۱-۱۷-۳ نماي کلی شخصيتها
- ۱۹۶.....۲-۱۷-۳ شخصیت پردازی
- ۱۹۷.....۳-۱۷-۳ تحلیل
- ۱۹۷.....۱۸-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "هذه الحياة"
- ۱۹۸.....۱-۱۸-۳ نماي کلی شخصيتها
- ۲۰۳.....۲-۱۸-۳ شخصیت پردازی
- ۲۰۳.....۳-۱۸-۳ تحلیل
- ۲۰۴.....۱۹-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "ليلة خمر"
- ۲۰۵.....۱-۱۹-۳ نماي کلی شخصيتها
- ۲۰۹.....۲-۱۹-۳ شخصیت پردازی
- ۲۱۰.....۳-۱۹-۳ تحلیل
- ۲۱۰.....۲۰-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "همسة غابرة"
- ۲۱۲.....۱-۲۰-۳ نماي کلی شخصیت ها
- ۲۲۰.....۲-۲۰-۳ شخصیت پردازی
- ۲۲۱.....۳-۲۰-۳ تحلیل
- ۲۲۲.....۲۱-۲-۳ شخصیت و شخصیت پردازی در مجموعه داستانی "ليالي و دموع"
- ۲۲۳.....۱-۲۱-۳ نماي کلی شخصيتها
- ۲۲۷.....۲-۲۱-۳ شخصیت پردازی

۲۲۸	.....تحلیل ۳-۲۱-۲-۳
۲۳۱	.....تحلیل داستان نابغۃ المیضۃ ۳-۳
۲۳۱	.....۱-۳-۳ خلاصه داستان
۲۳۲	.....۲-۳-۳ شخصیت‌های داستانی
۲۳۳	.....۳-۳-۳ شیوه شخصیت پردازی
۲۳۷	.....۴-۳ تحلیل "لا تسألوا" از مجموعه داستانی "نفعۃ من الایمان"
۲۳۷	.....۱-۴-۳ خلاصه داستان
۲۳۸	.....۲-۴-۳ شخصیت‌های داستانی
۲۳۹	.....۳-۴-۳ شیوه شخصیت پردازی
۲۴۲	.....نتایج و پیشنهادات
۲۴۲	.....نتایج
۲۴۶	.....پیشنهادات
۲۵۶	.....منابع و مراجع

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۵۸.....	۳-۱ مجموعه های داستانی یوسف السباعی .....
۶۰.....	۳-۲ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "أطیاف".....
۷۱.....	۳-۳ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "اثننا عشره إمراه".....
۷۷.....	۳-۴ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "خبایا الصدور".....
۸۲.....	۳-۵ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "یا أمة ضحکت".....
۹۱.....	۳-۶ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "اثننا عشر رجلا".....
۹۸.....	۳-۷ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "فی موكب الهوی".....
۱۰۶.....	۳-۸ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "من العالم المجهول".....
۱۱۴.....	۳-۹ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "هذه النفوس".....
۱۲۵.....	۳-۱۰ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "مبکی العشاق".....
۱۳۴.....	۳-۱۱ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "بین ابو جنینه و ابو الریش".....
۱۴۴.....	۳-۱۲ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "أغنیات".....
۱۵۱.....	۳-۱۳ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "هذا هو الحب".....
۱۵۷.....	۳-۱۴ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "صور طبق الاصل".....
۱۶۵.....	۳-۱۵ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "سمار الیالی".....
۱۷۵.....	۳-۱۶ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "شیخ زعرب".....
۱۸۲.....	۳-۱۷ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "نفحة من الايمان".....
۱۹۱.....	۳-۱۸ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "ست نساء و ستہ رجال".....
۱۹۷.....	۳-۱۹ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "هذه الحیاء".....

۲۰-۳ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "لیلۀ خمر"..... ۲۰۴

۲۱-۳ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "همسۀ غایبۀ"..... ۲۱۱

۲۲-۳ بررسی عنصر شخصیت در مجموعه داستانی "لیالی و دموع"..... ۲۲۲

فصل اول

کلیات و تعاریف

مقدمه

داستان همواره نقش مهمی را در زندگی بشر داشته و دارد و افکار و اندیشه‌ها را قابل قبول تر و مؤثرتر جلوه می‌دهد. با انعطافی و ظرفیتی که داستان دارد، موضوعات زیادی را در خود جای می‌دهد، و آن را در اختیار مخاطب قرار می‌دهد.

شخصیت، محوری است که کل داستان بر مدار آن می‌چرخد و با عناصر دیگر داستان پیوند خورده است. نویسنده با پرداخت شخصیت‌های داستان، آنان را در موقعیتی از اجتماع قرار می‌دهد و در نتیجه درگیری این شخصیت‌ها با هم، وقایع داستان کوتاه را به وجود می‌آورد. شخصیت یکی از مهمترین عناصر داستان است بیرون کشیدن شخصیت از میان سایر عناصر داستان و نگرستن به آن به عنوان یک جزء مجزا و در عین حال مرتبط با دیگر عناصر، نکته‌های بسیار درباره داستان و نویسنده داستان و جامعه‌ی نویسنده آشکار می‌کند. از آنجا که هر اثر ادبی آینه‌ای از زمان خود است شخصیت‌های داستانی می‌تواند اشخاص واقعی اجتماعی را نشان دهند. انتخاب اشخاص و طبقه‌ای که نویسنده از آن‌ها سخن می‌گوید نگفته‌های فراوانی را درباره‌ی شخصیت نویسنده و جامعه پیرامونش بروز می‌دهد.

یوسف سباعی یکی از داستان نویسان معاصر مصری است که صاحب بیست و یک مجموعه داستان کوتاه می‌باشد .

این تحقیق، با تأکید بر عنصر شخصیت، بیست و یک مجموعه داستانی را مورد بررسی قرار می-

دهد.

در فصل اول سعی شده است به اختصار در مورد داستان، انواع شخصیت و زندگی نامه یوسف سباعی و مجموعه‌های داستانی او صحبت شود.

فصل دوم به تعریف داستان، خصوصیات و ارکان آن و شخصیت به عنوان مهمترین عنصر آن، تعاریف، انواع، اجزاء و شیوه‌های ارائه و تحول آن در طول داستان، عوامل ایجاد داستان کوتاه در مصر و بررسی شخصیت از دیدگاه مکاتب مختلف ادبی اختصاص دارد .

فصل سوم این تحقیق که بطن اصلی تحقیق است شخصیت‌های داستانی بیست و یک مجموعه در قالب جدول که در آن شخصیت اصلی و خلاصه‌ی داستان، جریان داستان ، نوع شخصیت پردازی و نوع شخصیت از نظر ثبوت و تحول مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ادامه این فصل به تحلیل دو داستان و شخصیت‌های موجود در آن دو که یکی از آن با جریان رئالیستی و دیگری با رویکرد رمانتیکی انتخاب شده، اختصاص دارد و در ادامه نتایج، پیشنهادات ، منابع و خلاصه پژوهش به زبان عربی ارائه می‌گردد .

۱-۱ کلیات

۱-۱-۱ تعریف مساله:

ادبیات داستانی در معنای جامع آن به هر روایتی که خصلت ساختگی و ابداعی آن بر جنبه‌ی واقعی و تاریخی‌اش غلبه داشته باشد، اطلاق می‌شود؛ در عرف نقد امروز به آثار روایتی منثور، ادبیات داستانی می‌گویند. ادبیات داستانی شامل قصه، رمان، داستان کوتاه و آثار وابسته به آنهاست و انواع ادبی یونان باستان؛ یعنی آثار حماسی، غنایی، نمایشی و تعلیمی را در بر نمی‌گیرد. (میر صادقی، ۱۳۷۷، ص ۲۲)

داستان کوتاه یکی از شاخه‌های ادبیات داستانی است که در تعریف آن گویند؛ اثری است کوتاه که در آن نویسنده به یاری یک طرح منظم، شخصیتی اصلی را در یک واقعه‌ی اصلی نشان می‌دهد و این اثر من حیث المجموع تأثیر واحدی را القا می‌کند (یونسی، ۱۳۷۹، ص ۷).

به عبارت دیگر داستان کوتاه انتخاب زاویه‌ی کوتاهی است از زندگی و جامعه که در آن همانند رمان، عناصر داستان به کار گرفته می‌شود، ولی اغلب، شخصیت اصلی داستان رشد پیدا نمی‌کند، بلکه تنها برشی از زندگی او به تصویر کشیده می‌شود. (یا حقی، ۱۳۷۴، ص ۱۹۲)

داستان کوتاه از نظر رشاد رشدی دارای وحدتی تجزیه ناپذیر است که نمی‌توان آن را به شکل، بافت و موضوع تقسیم کرد. چرا که همه عناصر داستان در راستای هدفی واحد - تصویر حادثه‌ای متکامل - قرار دارند که لحظه‌ای معین را نشان می‌دهد. به گفته او داستان کوتاه صرف خبر یا مجموعه‌ی اخبار نیست، بلکه واقعه‌ای است که از موضعی معین نشأت گرفته و تا نقطه‌ی معینی پیشرفت کرده که حادثه با آن کامل می‌شود. (رشدی، ۱۹۸۴، ص ۱۳۷)